

Ordinaziun

davart

l'economisaziun regionala dil rumien

stan 14 d'uost 2015

Cuntegn

I. Disposiziuns generalas	3
Principi	3
Intent ed adressats	3
Survigilanza ed administraziun	3
Cumpetenzas	3
II. Specias da rumien	4
Rumians da casa	4
Rumians da menaschis	4
Rumians da baghegiar	4
Rumians specials	5
III. Dismessa dil rumien	5
Finamira dil codex da sedepurtar	5
Survetsch da rimnar per rumien da casa e rauba da dimensiun pintga	5
Rauba da dimensiun	6
Rumians separai	6
Rumians specials	6
Rumians da menaschis	6
Rumians da baghegiar	6
Compostar	7
Scamonds	7
IV. Purtar ils cuosts	7
1. <i>Cuosts d'investiziun e finanziaziun</i>	7
Cuosts d'investiziun	7
Finanziaziun	7
Contribuziuns dallas vischnauncas	8
Cuosts restonts	8
2. <i>Cuosts da menaschi e finanziaziun</i>	8
Cuosts da menaschi	8
Principi da curclar ils cuosts e dil caschunader	8
Taxa fundamentala	9
Taxas tenor prestaziun	9
Fixar las taxas	10
Debiturs dallas taxas	10
Surpli e deficit d'entradas	10
V. Determinaziuns penals e giurisdicziun	10
Cuntravenziuns	10
Autoritad cumpetenta	11
Mieds legals	11
Publicaziuns officialas	11
VI. Disposiziuns executivas e finalas	12
Execuziun	12
Entrada en vigur	12

Ordinaziun

davart l'economisaziun regionala dil rumien

Sefundond sin artechel 6 alinea 2 dils statuts dalla Regiun Surselva ha la conferenza dils presidents relaschau ils 14 d'uost 2015 questa ordinaziun.

I. Disposiziuns generalas

Artechel 1

Principi

¹El senn dallas prescripziuns da confederaziun e cantun procura la Regiun Surselva ina economisaziun dil rumien adeguata agl intent e cun risguard sigl ambient.

²La repartiziun dils cuosts pils implonts e survetschs dall'economisaziun regionala dil rumien succeda observond ina ulivaziun generala dils cuosts sco era il principi dil caschunader.

Artechel 2

Intent ed adressats

¹Questa ordinaziun reglescha l'economisaziun dil rumien ella Regiun Surselva ed intenda da tener schi bassa sco pusseivla la contaminaziun digl ambient ch'ils rumians caschunan e da schanegiar resursas.

²L'economisaziun dil rumien tenor la norma da questa ordinaziun ei obligatorica per l'entira regiun.

³L'ordinaziun sedrezza allas vischnauncas sco era als caschunaders e possessurs da rumians.

Artechel 3

Survigilanza ed administraziun

¹La conferenza dils presidents ha la survegilanza suprema dall'economisaziun regionala dil rumien.

²Survigilanza ed administraziun ein:

- a) la conferenza dils presidents;
- b) la giunta regionala;
- c) il post da gestiun.

Artechel 4

Cumpetenza

¹Las vischnauncas ein cumpetentas per l'organisaziun dall'economisaziun dil rumien, aschinavon ch'igl ei buca ina incumbenza dalla Regiun Surselva ch'ei numnada els alinea 2 tochen 4.

²La Regiun Surselva meina en atgna reschia in implont per l'economisaziun dil rumien. Incumbensas dall'economisaziun dil rumien sa la Regiun Surselva surdar diltut ni parzialmein a tiarzas persunas. Per rimnar, recepir, elaborar e dismetter rumians eis ella autorisada da fixar contracts cun tiarzas persunas.

³Parts definidas dil rumien sco veider, metal e pupi e.a.v. sa la Regiun Surselva surdar separadamein all'utilisaziun.

⁴Per rimnar e menar naven il rumien da casa, la rauba da dimensiun pintga ed ulteriurs rumians meina la Regiun Surselva in survetsch da rimnar regular. Aschinavon che quests rumians ston vegnir suttamess ad in tractament, organischescha la Regiun Surselva ils transports corrispondents a liunga distanza.

II. Specias da rumien

Artechel 5

Rumians da casa

¹Rumians da casa ein ils rumians usitai che serimnan els tenerscasa sco era auters rumians da quantidad e cumposiziun semeglionta.

²Tiels rumians da casa s'audan:

- a) Rumien da casa: Rumians barscheivels dils tenerscasa, buca utilisabels;
- b) Rauba da dimensiun/rauba da dimensiun pintga: rumien da casa che va buca els emballadis ufficials pervia da sias dimensiuns ni sia peisa;
- c) Rumians separai: Rumians che vegnan surdai diltut ni parzialmein al recicladi, all'utilisaziun ni ad in tractament special;
- d) Rumians compostabels: Rumians vegetals da cuschina, iert e da surfatschas verdas sco era rumians dalla tegnida d'animals manedels.

Artechel 6

Rumians da menaschis

Rumians da menaschis ein ils rumians che derivan da menaschis da commerci, mistregn, survetschs e turissem sco era d'agricultura e forestalessers, aschinavon ch'els corrispundan buca als rumians da casa en connex cun cumposiziun ni quantidad ed ei settracta buca da rumians specials.

Artechel 7

Rumians da baghegiar

Rumians da baghegiar ein tut ils rumians che derivan da plazzals da baghegiar:

- a) Material excavau: Material (tratsch, crappa e grep) che sa vegnir duvrau senza limitaziun ni che sa vegnir deponiu en ina deponia da material autorisada;

- b) Rumien da spazzada: Rumians, che san vegnir deponi senza ulteriur tractament en ina deponia per substanzas ineras respectiv che san vegnir utilisai suenter in tractament specific sco material equivalent;
- c) Rauba da dimensiun dil sector da baghegiar ed auters rumians che san buca vegnir classificai en ina dallas categorias numnadas e che ston vegnir zavrai per saver vegnir utilisai, tractai ni deponi.

Artechel 8

Rumians specials

Rumians specials ein rumians che derivan da tenerscasa, menaschis e da plazzals da baghegiar e ch'ein suttamess allas prescripziuns davart il traffic cun rumians specials.

III. Dismessa dil rumien

Artechel 9

Finamira dil codex da sedepurtar

¹Rumians ch'ein buca necessaris duessen buca vegnir schaffi, igl ein da preferir products che caschunan pauc rumien e ch'ein pauc toxics. Products ch'ein reutilisabels ein da duvrar pliras gadas.

²Sche las premissas per la dismessa separada ein dadas, ein las cum-parts reutilisablas dils rumians nunevitabels da rimnar separadamein tenor specias.

³Als rumians restonts ein da tractar respectiv da deponer tenor il stan dalla tecnica cun risguard sigl ambient.

Artechel 10

Survetsch da rimnar per rumians da casa e rauba da dimensiun

¹Il survetsch da rimnar regular succeda risguardond il quantum da rumien ch'ei dat ellas singulas vischnauncas. El vegn exequius cun rimnar el medem mument il rumien da casa e rauba da dimensiun pintga. Rumians da menaschis da commerci, mistregn, survetschs e turissem sco era d'agricultura e forestalessen san vegnir surdai al survetsch da rimnar aschinavon ch'els corrispundan en connex cun cumposiziun e quantum al rumien da casa ni a rauba da dimensiun pintga.

²La Regiun Surselva indichescha ils loghens nua ch'il rumien sto vegnir deponius e fixescha il plan dil survetsch da rimnar. Ella definescha ils emballadis lubi ed ei cumpetenta da dar lubientschas pigl equipagi dils loghens da rimnar (Moloks, plazzals mo per deponer, plazs da rimnar cun containers ni suostas, casettas da rumians).

Artechel 11

Rauba da dimensiun Per la rauba da dimensiun che serimna els tenerscasa la quala ins sa buca surdar al survetsch da rimnar ordinari organischeschan las vischnauncas tenor basegns rimnadas separadas per rauba da dimensiun. A quellas rimnadas separadas reservadas per schinumada rauba da dimensiun gronda astga buca vegnir furniu rumien da casa e negina rauba da dimensiun pintga.

Artechel 12

Rumians separai ¹Per suandonts rumians da tenerscasa existan sin plaun communal ni regional loghens da rimnar separai ni ch'ei vegn organisau rimnadas separadas:

- veider;
- pupi/cartun;
- metals/cuppas;
- ieli da cuschinar;
- apparats dil tenerscasa ed electricis;
- rumians specials.

²Per ulteriuras specias da rumien san vegnir introduci loghens da rimnar ni rimnadas separadas novas ni serrau loghens existents.

³Per il menaschi da loghens da rimnar separai da vischnauncas sa la Regiun Surselva prestar, oravontut sch'ils loghens surveschan ad in territori intercommunal, contribuziuns regularas vid ils cuosts.

Artechel 13

Rumians specials Rumians specials sco battarias, accus, bishels fluorescents, medicaments, ielis, colurs, dissolvents, chemicalias, pet e.a.v. ein da returnar en emprema lingia als loghens da vendita respectiv als producents per la dismessa professiunala conforma allas leschas.

Artechel 14

Rumians da menaschis Ils rumians da menaschis tenor artichel 6 han ils caschunaders ni ils proprietaris da menaschi da transportar sin agen cuost all'utilisaziun ni tractament conforma agl ambient.

Artechel 15

Rumians da baghegiar Rumians da baghegiar ein da zavrare sil plazzal da baghegiar tenor las gruppas material excavau schuber, material da spazzada, rauba da dimensiun dil baghetg e rumians specials, respectiv lur sutgruppas. Silsuenter han els da vegnir menai en ina utilisaziun ni tractament conforma agl ambient. Sch'ina zavrada sil plazzal da baghegiar ei buca pusseivla, sto ella succeder posteriuramein.

Artechel 16

Compostar

¹Material organic adattau ei da menar tenor pusseivladad al ciclus nati-
ral dalla materia. Sper il barschar materia lubida en implonts autorisai
ein rumians ch'ei adattai per la compostaziun tenor pusseivladad da
compostar sez. Nua che quei ei buca pusseivel, san las vischnauncas
menar implonts da compostar.

²Cun promover la scolaziun da cussegladers e responsabels per im-
plonts communal da compostar sustegn la Regiun Surselva la com-
postaziun da rumians adattai.

Artechel 17

Scamonds

¹La dismessa da rumians che cunterfa a questa ordinaziun ni al dretg
surordinau ei scumandada, oravontut:

- a) deponer ni schar star rumians ora el liber senza lubientscha,
excepiu rumians compostabels sin plazz da compostar;
- b) dismetter rumians sur la canalisaziun;
- c) deponer rumians da casa en canasters da pupi, conteniders da ru-
mien da tiarzas persunas, bignolas per material da spazzadas e.a.v.
ch'ei buca destinai per quei intent;
- d) barschar rumians ora el liber, en pegas ni en cheminés.

²Excepiu dil scamond tenor alineia 1 lit. d ei il barschar rumians adattai
en implonts autorisai ed il barschar ora el liber rumians natirals dad
uaul, prau ed iert sco era lenna schetga e buca tractada el rom dallas
prescripziuns federalas e cantunalas.

IV. Purtar ils cuosts

1. Cuosts d'investiziun e finanziaziun

Artechel 18

Cuosts d'investiziun

Sco cuosts per novs e l'engrondaziun ni renovaziun d'implonts existents
valan las expensas d'investiziun inclus cuosts per il terren, tscheins da
baghegiar, taxas e premias da segiradas, la scolaziun dil personal tecnic
sco era l'administraziun e la lavur dils organs dalla Regiun en connex
cun projects da baghegiar dall'economisaziun dil rumien.

Artechel 19

Finanziaziun

Ils mieds necessaris per finanziair ils implonts vegnan procurai, sch'ils
agens mieds tonschan buca, cun:

- daners d'entrada e taxas preferenzialas;
- contribuziuns dalla confederaziun, dil cantun e da tiarzas personas;
- dumandar emprests e credits;
- prestaziuns dalla vischnauncas-commembras en fuorma da contribuziuns à-fonds-perdu.

Artechel 20

Contribuziuns dallas vischnauncas

¹Sche las relaziuns economicas ni prescripziuns legalas pretendan ei, sa la Regiun Surselva incassar excepziunalmein contribuziuns à-fonds-perdu per financiar ils implonts. La repartiziun dallas contribuziuns succeda tenor artechel 37, alinea 1 dils statuts dalla Regiun.

²Vischnauncas che separticipeschon pli tard vid l'economisaziun regiunala dil rumien pagan in daner d'entrada che la conferenza dils presidents fixescha.

Artechel 21

Cuosts restonts

¹Ils cuosts restonts dallas investiziuns ch'ein vegnidas finanziadas cun daners jasters vegnan amortisai, suenter haver tratg giu las contribuziuns dallas vischnauncas, da confederaziun, cantun e tiarzas personas, per regla enteifer 20 onns.

²L'annuitad annuala vegn attribuida als cuosts da menaschi e repartida tenor las disposiziuns corrispundentas.

2. Cuosts da menaschi e finanziaziun

Artechel 22

Cuosts da menaschi

¹Sco cuosts da menaschi valan las expensas pil survetsch da rimnar regular, il transcargar, il transport a distanza liunga ed il tractament dils rumians dallas mesiras d'utilisaziun e rimnadas separadas che la Regiun Surselva ha organisau, plinavon l'administraziun sco era tut ils cuosts ch'ei dat pil menaschi ed il manteniment dils implonts da rumien naven da lur collaudaziun, lu las expensas pils cuosts restonts d'investiziun e reservas necessarias per engrondir, renovar e migliorar ils implonts.

²El quen annual ein ils cuosts da menaschi da mussar separadamein e tenor posiziuns principalas.

Artechel 23

Principi da curclar ils cuosts e dil caschunader

¹Risguardond ina ulivaziun commensurada dallas grevezias vegnan ils cuosts totals dall'economisaziun dil rumien adossai als possessurs respectiv als caschunaders tras taxas che valan sco taxas tenor dretg public.

²Per curclar ils cuosts dall'economisaziun dil rumien vegnan incassai ina taxa fundamentala ed ina taxa tenor prestaziun.

Artechel 24

Taxa fundamentala

¹Il cuosts da menaschi che vegnan buca finanziarii culla taxa tenor prestaziun vegnan curclai tras taxas fundamentalas annualas dils proprietaris da schischom en relaziun dallas premias annualas per la segirada da fiug dall'Assicuranza da baghetgs dil cantun Grischun las qualas sebasan sillas valetas (valeta nova) dalla segirada da baghetgs, valetadas cul factur dil survetsch da rimnar (Fs) ed il factur da produenziun (Fp). Per mintga unitad ch'ei obligada alla taxa eis ei da partir d'ina valeta minimala e nunvaletada da segirada da frs. 170'000.— (index dils cuosts da baghegiar 1996 = 870 puncts). Questa valeta minimala da segirada ei d'adattar regularmein al stan digl index dils cuosts da baghegiar che l'Assicuranza da baghetgs dil Grischun ha fixau.

²Il factur dil survetsch da rimnar Fs risguarda il diever regular dil survetsch da rimnar. Cun ina rimnada ad jamna munta il factur dil survetsch da rimnar Fs 1,0 e cun duas ad jamna 1,5.

³Buca obligai alla taxa ein baghetgs agricols e forestals. Tier autras categorias da baghetgs (gruppas economicas tenor il cataster dall'Assicuranza da baghetgs dil Grischun) ni baghetgs singuls dils quals igl ei da rimnar e dismetter sproporzionalmein bia ni pauc rumien decida la giunta regiunala en cunvegrientscha culla vischnaunca davart igl augment, la reducziun ni la relaschada dalla taxa fundamentala. Risguard parzial enten calcular la taxa fundamentala per la quantidad dil rumien produciu vegn priu sur l'evaluaziun dallas valetas dalla segirada da baghetgs cul factur da produenziun Fp.

Artechel 25

Taxas tenor prestaziun

¹Cullas taxas tenor prestaziun vegnan finanziarii oravontut ils cuosts per transcargar, transportar a distanza liunga e tractar rumians combustibels e buca utilisabels. Las taxas tenor prestaziun vegnan fixadas sco taxa sin emballadi e sco taxa per la furniziun directa.

²Las taxas tenor prestaziun vegnan fixadas tenor specia e volumen dil rumien. Per svidadas da containers e furniziuns directas sa la Regiun Surselva prescriber taxas tenor peisa.

³La taxa d'emballadi ei da pagar per mintga emballadi che vegn svidaus ni ch'il survetsch regular da rimnar meina naven. La taxa d'emballadi vegn pagada cul prezi da cumpra pil purtader corrispudent dalla taxa d'emballadi (sac da rumien, marca, plumbas ni semeglient).

⁴Ina taxa per furniziuns directas ei da pagar per rumien che vegn furnius egl implont regiunala da rumien senza duvrar in purtader dalla taxa d'emballadi. Per rauba da dimensiun che vegn furnida sur las rimnadas da rauba da dimensiun organisadas dallas vischnauncas, vegn buca incassau ina taxa per furniziuns directas.

Artechel 26

Fixar las taxas

La conferenza dils presidents definescha mintgamai la taxa fundamentala en connex cull'approbaziun dil preventiv. La giunta regionala definescha las taxas tenor prestaziun sebasond sill'ordinaziun executiva che la conferenza dils presidents ha da decider.

Artechel 27

*Debiturs
dallas taxas*

¹Debitur dalla taxa fundamentala che vegn taxada cun ina disposiziun ei tgi ch'ei igl 1 da schaner proprietari, proprietari da cuminonza, conproprietari ni proprietari en condomini d'in schischom. Tier relaziuns cun proprietad da cuminonza ni conproprietad tonscha la consegna d'ina disposiziun da taxa ad in dils proprietaris da cuminonza ni conproprietaris, tier cuminonzas da condomini a siu representant ni all'administraziun. Midadas tier la valeta da segirada e midadas da proprietad el decuors digl onn vegnan risguardadas pér cugl incasso dallas taxas digl onn che suonda. L'eventuala scuntraziun dalla taxa fundamentala ei caussa dils proprietaris da schischom.

²Taxas d'emballadi e taxas per furniziuns directas che vegnan medemamein taxadas cun ina disposiziun da taxa ha da principi il caschunader respectiv il furnider da pagar.

³Taxas tenor prestaziun per rumians dil quals ins sa buca eruir e far responsabel caschunaders, van a cuost dalla vischnaunca ella quala ins ha constatau ils rumians. L'obligaziun da prestar cumpensaziun vala buca per rumians anflai sigl areal digl implont da rumien dalla Regiun Surselva e siu contuorn pli stretg.

Artechel 28

*Surpli e deficit
d'entradas*

¹Ils obligai alla taxa han negin dretg sin restituziun per in eventual surpli d'entradas enviars il preventiv. Aschinavon ch'ellas surveschan buca per amortisaziuns e reservas, vegnan ellas scuntradas cul proxim preventiv.

²Surpli d'expensas enviars il preventiv vegnan facturadas, aschinavon ch'ellas ein buca curcladas entras entradas extraordinarias, ensemen culs cuosts calculai dil proxim onn da menaschi.

V. Determinaziuns penalas e tgira legala

Artechel 29

Cuntravenziuns

¹Cuntravenziuns encunter las prescripziuns da quest uorden, digl uorden executiv sco era dallas disposiziuns dalla giunta regionala che sebasan sin quellas vegnan castigai – aschinavon ch'ellas sottastattan buca alla legislaziun dalla confederaziun e cantun – cun ina multa tochen frs. 5'000.—. Agescha igl autur dil delict per regl da gudignar, sa la dimensiun maximala dalla multa vegnir surpassada.

²Vegn ina cuntravenziun comessa enten exequir la causa d'ina persuna giuridica ni schiglioc enten procurar lavurs da fatschenta ni da survetsch per in'otra persuna, ein las disposiziuns penalas applicablas per las personas che han agiu ni che havessen duiu agir en gliez num. Per multas e cuosts porta la persuna giuridica, la societad ni il collectiv da personas la responsabladad solidarica.

³Las summas dallas multas van a favur dil quen dall'economisaziun dil rumien.

⁴In surpassament suranna en in onn, il castitg d'in surpassament en dus onns.

Artechel 30

Autoritad cumpetenta

¹La giunta regionala ei cumpetenta da perseguitar e giudicar cuntravenziuns.

²La procedura sedrezza tenor ils principis ch'ei fixai ella procedura penala dil dretg penal administrativ.

Artechel 31

Mieds legals

¹Encunter disposiziuns da taxaziun sa vegnir protestau alla giunta regionala a scret e cun motivaziun enteifer 20 dis dapi la comunicaziun. Suenter ch'il temps da protesta ei scadius senza far diever da quel entran las disposiziuns da taxaziun en vigur legala e valan sco tetel d'avertura da dretg el senn dad artichel 80 dalla lescha da scussion e concurs LSC.

²Encunter decisziuns da protesta dalla giunta regionala sco era disposiziuns e conclus dils organs dalla regiun sa vegnir recurriu enteifer 30 dis dapi la comunicaziun alla dertgira administrativa dil cantun Grischun.

Artechel 32

Publicaziuns ufficialas

La giunta regionala sa comunicar sias disposiziuns tras publicaziun egl organ uffical da publicaziun dalla Regiun Surselva:

- a) viers ina persuna cun domicil nunenconuschent che ha negin representant contonschibel en Svizra;
- b) viers ina persuna domiciliada egl exterior che ha negin representant contonschibel en Svizra.

VI. Disposiziuns executivas e finalas

Artechel 33

Execuziun

La conferenza dils presidents relai l'ordinaziun executiva necessaria. Detagls reglescha la giunta regionala en directivas specialas.

Artechel 34

Entrada en vigur

Questa ordinaziun entra en vigur sigl 1 da schaner 2016 cull'approbaziun dalla conferenza dils presidents.

Il parsura dalla conferenza dils presidents

Ernst Sax

Il meinafatschenta

Duri Blumenthal